

Nr 104.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till om- och tillbyggnad av länsresidenset i Växjö; given Stockholms slott den 26 februari 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustaf Andersson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 februari 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson.

I skrivelse den 21 oktober 1942 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om anvisande för nästa budgetår av 255,000 kronor för om- och tillbyggnad av länsresidenset i Växjö.

Styrelsen meddelar till en början, att de av länsstyrelsen i Kronobergs län inom länsresidenset disponerade lokalerna sedan lång tid visat sig vara otillräckliga, varför förhyrningar i förhållandevis stor omfattning måst ske för att nödtorftigt tillgodose länsstyrelsens och densamma närstående stats-

institutioners lokalbehov, varjämte länsarkitekt- och vägingenjörskontoren inrymts i lantmäterikontorets byggnad.

Vidare erinrar byggnadsstyrelsen om att 1940 års lagtima riksdag beslutat om förvärv för postverkets räkning av tomterna nr 4 och 5 i kvarteret Gunnar Gröpe i Växjö med därå uppförda byggnader, vilka fastigheter äro belägna omedelbart norr om det kvarter, som utgöres av residenstomten. I samband med detta förvärv hade ifrågasatts, att lokaler skulle beredas länsstyrelsen inom det nya posthus, som vore avsett att uppföras å tomterna ifråga, varvid länsresidenset skulle förenas med posthuset medelst en förbindelsegång över eller under mellanliggande gata.

Sedan generalpoststyrelsen uppdragit åt länsarkitekten i länet att i samråd med länsstyrelsen och generalpoststyrelsen upprätta förslag till det sålunda planerade nya posthuset, hade emellertid, fortsätter byggnadsstyrelsen, länsarkitekten i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 15 april 1942 meddelat, att det visat sig, att länsstyrelsens lokalbehov skulle i huvudsak kunna tillgodoses genom vissa ombyggnadsåtgärder å länsresidenstomten. Med hänsyn härtill skulle i den nya posthusbyggnaden endast erfordras lokaler för vägingenjör, länsarkitekt och eventuellt landsfogde samt vissa andra till länsstyrelsen mera löst knutna myndigheter.

Under framhållande av att en lösning av länsstyrelsens lokalfråga i enlighet med de av länsarkitekten sålunda angivna riktlinjerna givetvis skulle erbjuda påtagliga praktiska fördelar för länsstyrelsen, hade byggnadsstyrelsen i skrivelse den 20 maj 1942 hemställt hos Kungl. Maj:t, att erforderliga medel måtte ställas till styrelsens förfogande för att verkställa en närmare utredning i frågan. Med anledning härav hade Kungl. Maj:t genom beslut den 5 juni 1942 bemyndigat styrelsen att för en dylik utredning taga i anspråk högst 3,000 kronor av reservationsanslaget till utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.

Ifrågavarande utredning hade numera verkställts genom länsarkitekten i samråd med länsstyrelsen och byggnadsstyrelsens utredningsbyrå, och i avslutning härtill hade upprättats ett förslag till om- och tillbyggnad av länsresidenset. Förslaget, som framställts å fyra ritningar jämte tillhörande beskrivning, funnes bilagt styrelsens nu förevarande framställning.

Rörande förslagets innebörd anför byggnadsstyrelsen.

Såsom av bilagd situationsplan inhämtas, består residenset för närvarande av en huvudbyggnad jämte tre flyglar, av vilka den västra och den norra äro friliggande och upptagas av uthusutrymmen och dylikt. Den östra flygeln är förbunden med huvudbyggnaden och redan nu tagen i anspråk för länsstyrelsens behov. Anläggningen är av såväl arkitektoniskt som kulturhistoriskt värde, och dess exteriör är upptagen i förteckningen över byggnadsminnesmärken. Det är således givetvis angeläget att i möjligaste mån undvika något störande ingrepp beträffande anläggningens yttre, och detta önskemål har beaktats i det nu föreliggande förslaget. Enligt förslaget ha tillbyggnadsarbetena begränsats till flyglarna, som i huvudsak skulle iordningställas till tjänstelokaler, i samband varmed de skulle sammanbyggas med varandra och med huvudbyggnaden. Sålunda skulle lokaler för landskansliet anordnas inom den östra flygeln, vilken utökas i bredd med en mot gården förlagd rumsfil,

samt i östra delen av norra flygeln, sedan dessa båda längor förenats med varandra. Ingång till dessa lokaler skulle anordnas från Norrgatan. Landskontoret skulle taga i anspråk västra flygeln, till vilken ingång anordnas från Kungsgatan. Denna flygel skulle emellertid icke breddas, då tjänsterum skulle inredas endast utmed gatufasaden, medan mot gården skulle anordnas en korridor. Landskansliets och landskontorets nya lokaler skulle stå i inre förbindelse med varandra genom en passage under huvudtrappan. Härjämte skulle förbindelse mellan de olika lokalerna erhållas genom vestibulen vid residensets huvudingång, vilken skall användas, förutom för landshövdingens boställsvåning, såsom entré till sessionssalen. Genom smärre ändringar inom huvudbyggnaden har erhållits ett mindre sammanträdesrum invid landshövdingens ämbetsrum. Härjämte anordnas inom norra flygeln garageutrymme, en ingång från gatan till gården samt invid denna ingång rum för sopor och ett par förrådsrum.

Genom den sålunda föreslagna om- och tillbyggnaden av residensfastigheten skulle, uttalar byggnadsstyrelsen, länsstyrelsens lokalbehov bliva på ett ändamålsenligt sätt tillgodosett. I det nya posthuset i kvarteret Gunnar Gröpe skulle behöva beredas utrymme endast för landsfogde, länsarkitektkontor, vägdirektörskontor och fattigvårdskonsulent. Denna nybyggnad kunde därför göras väsentligt mindre än vad tidigare avsetts.

Byggnadsstyrelsen meddelar, att länsstyrelsen förklarat sig icke hava något att erinra beträffande det sålunda föreliggande förslaget. Samtidigt hade länsstyrelsen, under framhållande av sina nuvarande otillfredsställande lokalförhållanden, betonat angelägenheten av att den föreslagna om- och tillbyggnaden av länsresidenset med det snaraste komme till utförande.

Vidare hade riksantikvarieämbetet i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 28 juli 1942 förklarat sig i huvudsak icke hava något att erinra mot förslaget. Vissa av ämbetet framställda smärre önskemål hade, anför byggnadsstyrelsen, numera beaktats å ritningarna.

Enligt en inom byggnadsstyrelsen verkställd kostnadsberäkning skulle kostnaderna för att genomföra det upprättade om- och tillbyggnadsförslaget uppgå till följande belopp.

	Kronor.
Byggnadsarbeten	195,000
Värme- och sanitetstekniska anläggningar	29,000
Elektriska installationer	8,000
Ritningar, kontroll och oförutsett	23,000
<hr/> Summa kronor 255,000.	

1940 års civila byggnadsutredning har den 23 november 1942 avgivit utlåtande i ärendet.

Utredningen har vid sin granskning av byggnadsstyrelsens förslag funnit, att lokalbehovet för landskontoret och landskansliet genom tillämpande av normer, som numera godkänts för motsvarande lokaler, kunde tillgodoses med mindre omfattande ombyggnadsarbeten i anslutning till en av utredningen uppgjord principskiss (bilagd utredningens utlåtande).

Rörande sitt principförslag anför utredningen i huvudsak följande.

Ombyggnadsarbetena inskränkas till att gälla de östra och västra flyglarna, varjämte den västra flygeln sammanbygges med huvudbyggnaden. Den norra flygeln skulle däremot bibehållas i oförändrat skick och icke sammanbyggas med övriga flyglar, och något utökande av östra flygeln med en rumsfil skulle icke heller komma till stånd. Entréerna från Kungsgatan och Kronobergsgatan ha slopats, varvid huvudentrén från Stortorget avses att betjäna byggnaden i dess helhet, en anordning, som ur övervakningssynpunkt torde vara att föredraga framför en decentralisering av entréerna. Fönsterdelningen vid flyglarnas ämbetsrum har valts med utgångspunkt från befintliga fönster i östra flygelns gatufasad, vilka ha bibehållits och kompletterats med nya fönsteröppningar, som upptagas i de breda murpelarna mellan fönstren. Denna fönsterdelning medger anordnandet av rum om såväl 9 som 12 kvadratmeter och möjliggör sålunda en minskning av det föreliggande förslagets tjänsterum. Jämväl i huvudbyggnaden hava vissa jämkningar i rumsfördelningen gjorts. I landskansliets lokaler ha därigenom rummen för länsassessor och försvarsassistent samt de för två personer avsedda rummen för brevdiarierna, bilregister samt bensin- och oljeavdelning kunnat minskas från 18—20 kvadratmeter till 12 kvadratmeter. Rum för en länsnotarie har minskats från 15 till 9 kvadratmeter och för ekonomidiariet (3 personer) från 29 till 20 kvadratmeter. Avdelningen för handel och körkort, vilken omfattar 2 personer och som i det föreliggande förslaget erhållit 2 rum med 12 respektive 22 kvadratmeters yta, har genom en minskning av rumsdjupet från 5.3 till 4 meter kunnat begränsas till ett rum om 13 kvadratmeter. Slutligen har landshövdingens förrum minskats från 19 till 11 kvadratmeter. I landskontorets lokaler ha de för länsbokhållare, uppbörd och taxering avsedda rummen för 2 personer minskats från 17 till 12 à 13 kvadratmeter. Sammanträdesrummet, som enligt det föreliggande förslaget har 40 kvadratmeters yta och även inrymmer två arbetsplatser för taxering, har uppdelats i ett sammanträdesrum om 23 och ett arbetsrum om 12 kvadratmeter.

En ombyggnad av länsresidenset enligt utredningens principskiss skulle, upplyser utredningen, enligt en inom byggnadsstyrelsen verkställd approximativ beräkning komma att draga en kostnad av 220,000 kronor, motsvarande en besparing av 35,000 kronor i förhållande till det föreliggande förslagets 255,000 kronor.

Utredningen framhåller vidare möjligheten av att, därest detta ansåges innebära en fördel, inrymma även de till det planerade posthuset i kvarteret Gunnar Gröpe förlagda lokalerna för landsfogde samt länsarkitekt- och vägdirektörskontor inom länsresidenset. En förutsättning för en sådan lösning vore dock, att fattigvårdskonsulentens rum utginge samt att vissa begränsningar i utrymmena för de övriga institutionerna vidtoges. Länsresidenset måste för genomförandet av det antydda alternativet utbyggas i samma utsträckning som enligt det av byggnadsstyrelsen framlagda förslaget, varjämte även den västra flygeln finge kompletteras med en rumsfil mot gården.

En ledamot av byggnadsutredningen, *byggnadsrådet Markelius*, har icke kunnat ansluta sig till utredningens utlåtande utan i särskilt yttrande anfört.

Den begränsning av om- och tillbyggnaderna, som föreslås av civila byggnadsutredningen, överensstämmer i huvudsak med de riktlinjer, som från början uppdrogos inom byggnadsstyrelsen. Såväl utvidgningen av lokalut-

rymmet i flygelbyggnaderna som även anordnandet av särskilda ingångar till landskontor och landskansli ha sålunda tillkommit på grund av mycket bestämda anspråk från länsstyrelsens sida.

Den genomsnittliga nettoytan per tjänsteman utgör enligt de av civila byggnadsutredningen nyligen godtagna förslagen till nybyggnad för länsstyrelsen i Hallands län och till ny flygelbyggnad till landsstatshuset i Göteborg i runt tal 10 kvadratmeter. Det av byggnadsstyrelsen framlagda förslaget beträffande residenset i Växjö upptager i huvudsak samma nettoyta per tjänsteman inom flygelbyggnaderna. Utrymmena inom de nya lokalerna i Växjö enligt det föreliggande förslaget med tillgodoseende av länsstyrelsens önskemål ha sålunda blivit tillmätta i nära anslutning till på senaste tid tillämpade normer. Civila byggnadsutredningens reducerade förslag innebär en nettorumsyta per tjänsteman av omkring 8 kvadratmeter och innebär således ett underskridande av hittills tillämpade normer.

Jag anser mig därför böra uttala tvekan om lämpligheten av att i den grad utredningen föreslagit begränsa rumsytorna. Erfarenheten har hittills givit vid handen, att särskilt länsstyrelserna äro beroende av att kunna tillfälligtvis bereda utrymme för viss extra personal och att organisatoriska förändringar tid efter annan kunna medföra krav på en ökning av lokalutrymmena. I detta hänseende vill jag erinra om att byggnadsstyrelsen i skrivelse den 25 augusti 1942 såg sig föranlåten att föreslå en utvidgning av den beslutade nybyggnaden för länsstyrelsen i Hallands län redan vid en tidpunkt då arbetena med byggnadens uppförande just igångsatts. Den nya tillbyggnaden till landsstatshuset i Göteborg innehåller tre reservrum om vart och ett cirka 12 kvadratmeter.

Det av civila byggnadsutredningen framlagda reducerade förslaget fyller måhända behovet för ögonblicket men erbjuder icke möjlighet att anordna någon extra arbetsplats. Enligt byggnadsstyrelsens förslag kan ett fåtal extra arbetsplatser anordnas, varigenom en tillfällig ansvällning eller en oväntad utökning av lokalbehovet i någon ringa mån kan tillgodoses.

Såsom av det ovanstående framgår finner jag den av civila byggnadsutredningen framlagda planlösningen i och för sig tilltalande, förutsatt att man kan bortse från de ovan berörda olägenheterna, vilka kunna väntas medföra att krav på ökat utrymme redan inom närmaste tid kan komma att göra sig gällande.

Med anledning av civila byggnadsutredningens yttrande har *länsarkitekten i Växjö* i en den 3 december 1942 dagtecknad promemoria framhållit åtskilliga nackdelar, som enligt hans mening ett godtagande av civila byggnadsutredningens förslag skulle innebära i jämförelse med byggnadsstyrelsens förslag. Beträffande innehållet i promemorian hänvisar jag till handlingarna i ärendet.

I syfte att bilda mig en personlig uppfattning om länsstyrelsens och postkontorets lokalförhållanden i Växjö samt om det lämpligaste sättet för lokalfrågornas lösning har jag genom besök på platsen tagit närmare kännedom om olika på frågorna inverkan förhållanden.

Med anledning av därvid gjorda iakttagelser och efter närmare studium av de båda förslagen till lösning av länsstyrelsens lokalfråga anmodade jag sedermera under hand byggnadsstyrelsen att undersöka, huruvida icke vissa besparingar i styrelsens förslag skulle kunna vinnas utan de olägenheter, som

ansetts förbundna med ett genomförande av civila byggnadsutredningens förslag. Härvid borde även övervägas, huruvida förändringarna i residensbyggnadens exteriör kunde göras mindre ingripande än vad byggnadsstyrelsens och byggnadsutredningens olika förslag förutsatte.

Med anledning härav har inom *byggnadsstyrelsen* verkställts en överarbetning av det tidigare förslaget. Resultatet av överarbetningen har åskådliggjorts å skissritningar, daterade den 22 februari 1943. I skrivelse, dagtecknad den 25 februari 1943, har styrelsen rörande förslaget's innebörd anført i huvudsak följande.

Liksom i tidigare förslag äro landskansliets lokaler samlade inom östra flygeln samt bottenvåningen inom huvudbyggnadens östra del och landskontoret förlagt till västra flygeln samt huvudbyggnadens västra del. I överensstämmelse med vad såväl byggnadsstyrelsen som 1940 års civila byggnadsutredning ansett önskvärt har norra flygeln bibehållits fristående. Några ändringar av densamma förutsättas icke, ehuru den givetvis får anses utgöra en reserv för tillgodoseende av framtida ytterligare lokalbehov. Då erforderligt utrymme ej kan beredas landskansliet inom den nu befintliga östra flygeln, tillbygges denna mot gården, dock i mindre omfattning än enligt styrelsens tidigare förslag. Ingreppen i östra flygeln hava kunnat väsentligen begränsas, hela den befintliga byggnadsstommen lämnas orörd och gatufasaden bibehålles oförändrad. För åstadkommande av den särskilda entré till kansliet, som länsstyrelsen påyrkat, användes en redan befintlig ingång. Inom huvudbyggnadens bottenvåning hava förändringsarbetena begränsats till att genomlöpande korridorer anordnats, ett större rum uppdelats i två skrivrum samt telefonväxel anordnats i en från sessionssalens kapprum genom glasparti avskild del.

Även i västra flygeln har den befintliga byggnadsstommen lämnats i det väsentliga orörd. Sammanbyggandet av flygeln med huvudbyggnaden är gjort på sådant sätt, att intrycket av två fribelägna huskroppar icke helt utplånas. Länsstyrelsens önskan att erhålla särskild ingång även för besökande å landskontoret tillgodoses.

Det genom detta förslag erhållna tillskottet av utrymme åt länsstyrelsen torde kunna betecknas såsom tillräckligt men icke onödigt stort. Såsom byggnadsrådet Markelius anført i sitt till 1940 års civila byggnadsutrednings utlåtande fogade särskilda yttrande, utgör den genomsnittliga nettoytan per tjänsteman i nybyggnaderna för länsstyrelserna i Hallands samt Göteborgs och Bohus län omkring 10 m². Enligt byggnadsstyrelsens här framlagda förslag skulle inom flyglarna nettoytan per tjänsteman bliva 8.5 m².

Kostnaderna för genomförande av det såsom resultat av överarbetningen framkomna förslaget har byggnadsstyrelsen beräknat enligt följande sammanställning.

	Kronor.
Byggnadsarbeten	170,000
Värme- och sanitära anläggningar	23,000
Elektriska ledningar och installationer	7,000
Oförutsedda utgifter, kontroll, ritningar m. m.	20,000

Summa kronor 220,000.

Detta förslag ställer sig alltså, framhåller byggnadsstyrelsen, i **kostnads-**hänseende lika fördelaktigt som det av civila byggnadsutredningen förordade, och det torde i övrigt vara väsentligen att föredraga framför detta.

Vid mitt förenämnda besök i Växjö var jag i tillfälle att konstatera, att läns- *Departements-*styrelsens till länsresidenset förlagda lokaler äro synnerligen hårt utnyttjade och även i övrigt ur arbetssynpunkt till betydande delar otillfredsställande. Särskilt gäller detta för landskontorets del. Vissa avdelningar av länsstyrelsen ha måst inrymmas i förhyrda lokaler på ett par ställen i staden. Dessa utrymmen äro i och för sig tillfredsställande, men deras förläggning utanför länsresidenset innebär bestämda olägenheter.

Den kännedom om länsstyrelsens lokalförhållanden, som jag sålunda erhållit, har bibringat mig den uppfattningen, att åtgärder i syfte att bereda länsstyrelsen ökade och bättre lokaler äro av behovet starkt påkallade, där-
est allvarliga olägenheter icke skola uppkomma för arbetets behöriga ut-
förande.

Såsom av det föregående framgår, föreligga två principiellt skilda förslag till lösning av lokalfrågan. Enligt det ena, som förordats av byggnadsstyrelsen, skulle lokaler beredas den egentliga länsstyrelsen i residensbyggnaden, vilken för ändamålet skulle om- och tillbyggas. Landsfogden och fattigvårds-konsulenten, vilka hava sina expeditioner förlagda till privata fastigheter, samt länsarkitektkontoret och vägorganisationen, som äro inrymda i lant-mäterikontorets fastighet, skulle däremot erhålla lokaler inom det planerade posthuset i kvarteret Gunnar Gröpe, beläget omedelbart norr om länsresidenstomten. 1940 års civila byggnadsutredning, som i princip icke haft något att erinra mot denna lösning, har emellertid — utan att dock härutinnan fram-lägga något närmare utarbetat förslag — ifrågasatt, att en ytterligare till-byggnad till residensbyggnaden skulle ske, varigenom jämväl länsarkitekt-kontoret och landsfogdeexpeditionen samt vägorganisationens motsvarighet inom ett blivande förstattligat vägväsen (vägförvaltningen) skulle kunna er-hålla behövliga utrymmen i residensbyggnaden.

Vad sistnämnda alternativ angår förutsätter detsamma ett relativt hårt utnyttjande av residenstomten. Det vore likväl knappast troligt, att där-igenom skulle kunna erhållas lokaler, som för någon längre tid bleve till-räckliga för de till länsstyrelsen anknutna institutionerna. Möjlighet skulle ej heller föreligga att tillgodose de ytterligare lokalbehov för länsstyrelsen, som framdeles kunna uppkomma. Då härtill kommer, att några besparingar å byggnadskostnaderna — i allt fall av större betydelse — knappast skulle stå att vinna vid en förläggning av de ifrågavarande institutionerna till resi-densbyggnaden, har jag ansett byggnadsutredningens uppslag om utvidgning av tillbyggnadsprogrammet icke böra fullföljas.

Det inom byggnadsstyrelsen senast utarbetade förslaget kan sägas utgöra en kompromiss mellan styrelsens ursprungliga förslag och det av byggnads-utredningen i första hand förordade, mera begränsade om- och tillbygg-nadsprogrammet. Förslaget innebär en enligt min mening möjlig beskärning

av styrelsens tidigare förslag med undanröjande i stort sett av de olägenheter, med vilka byggnadsutredningens förslag var behäftat. Kostnaderna hava även kunnat nedbringas med 35,000 kronor till 220,000 kronor eller samma belopp, som beräknats erforderligt för att genomföra byggnadsutredningens förslag. Då jag anser det omarbetade förslaget tillfredsställande, tillstyrker jag, att detsamma lägges till grund för arbetenas utförande. Den beräknade kostnaden har ej givit mig anledning till erinran.

Jag vill här förutskicka, att jag har för avsikt att senare i dag förorda, att förslag framlägges för riksdagen om anslag för uppförande av det nya posthuset, till vilket avses att förläggas vägförvaltningen, landsfogdeexpeditionen och lokal för fattigvårdskonsulenten samt, därest en förflyttning av länsarkitektkontoret från lantmäterikontorets fastighet prövas böra ske, jämväl detta kontor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av länsresidenset i Växjö* för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under rubrik Statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av ..... kronor 220,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. C. F. v. Krusenstierna.